

14.05.2021r., kl. II cz

Dodatkowe zadanie:

<https://quizizz.com/join?gc=05745322>

https://www.geografia24.eu/geo500_zadania_spol_ekon/LUDNOSC_01_test.pdf

Temat 1: Zróżnicowanie językowe ludności świata.

https://www.geografia24.eu/geo_prezentacje_pr_2/302_2_ludnosc_i_osadnictwo/r2_2_05a.pdf

Temat 2: Zróżnicowanie religijne ludności świata

https://www.geografia24.eu/geo_prezentacje_pr_2/302_2_ludnosc_i_osadnictwo/r2_2_07a.pdf

<https://epodreczniki.pl/b/konsekwencje-zroznicowania-religijnego-ludnosci/POE3UNVDr>

https://www.geografia24.eu/geo_prezentacje_pr_2/302_2_ludnosc_i_osadnictwo/r2_2_08a.pdf

Tematy do samokształcenia: Struktura zawodowa ludności; Geograficzne uwarunkowania stanu zdrowia ludności świata.

https://www.geografia24.eu/geo_prezentacje_rozsz_2/382_2_ludnosc_urbanizacja/r2_2_07a.pdf

https://www.geografia24.eu/geo_prezentacje_rozsz_2/382_2_ludnosc_urbanizacja/r2_2_08a.pdf

Zróżnicowanie językowe ludności świata

Ludność na świecie jest zróżnicowana pod względem językowym ze względu na swoje pochodzenie. Praktycznie każdy kraj ma tylko sobie właściwy język, który najczęściej staje się jego **językiem urzędowym** i powstają też również ich specyficzne odmiany, czyli **dialekty**. Z powodu ich dużej ilości i różnorodności Organizacja Narodów Zjednoczonych wyróżniła tak zwane **języki oficjalne**, do których należy język angielski, rosyjski, francuski, chiński, arabski, hiszpański. Ze względu na wspólne pochodzenie języków i ich pokrewieństwo dzieli się je na poszczególne rodziny, które są podzielone na podrodziny, a te z kolei na grupy.

Indoeuropejska rodzina językowa dzieli się na grupę **indo-irańską** (np. język hindi, beludzi, urdu, perski, bengalski), **germańską** (np. język angielski, niemiecki, islandzki, szwedzki, norweski, duński, niderlandzki), **słowiańską** (np. język polski, rosyjski, ukraiński, czeski, słowacki, macedoński, słoweński), **romańską** (np. język francuski, hiszpański, kataloński, włoski, portugalski, rumuński), **ormiańską** (np. język ormiański), **grecką** (np. język grecki), **celtycką** (np. irlandzki, bretoński, szkocki, walijski), **albańską** (np. język albański), **bałtycką** (np. język litewski, łotewski). Grupa języków indo-irańskich obejmuje swym zasięgiem południowo-wschodnią część Azji od Indii po Turcję. Języki germańskie występują głównie w krajach Ameryki Północnej (Kanada, USA) oraz Europę Środkową, RPA i południowo-wschodnią część Australii, języki romańskie natomiast funkcjonują w Europie Zachodniej, krajach Ameryki Łacińskiej i Ameryce Południowej. Rodzina chińsko-tybetańska dzieli się na grupę chińską i tybetańską – birmańską i obejmują wschodnie Chiny.

Rodzina afryko-azjatycka dzieli się na językową grupę semicką (np. język arabski, etiopski, hebrajski), kuszycką, berberską, egipską i czadyjską, z czego pierwsza z nich obejmuje praktycznie wyłącznie Półwysep Arabski, a pozostałe są rozmieszczone w północnych krajach Afryki.

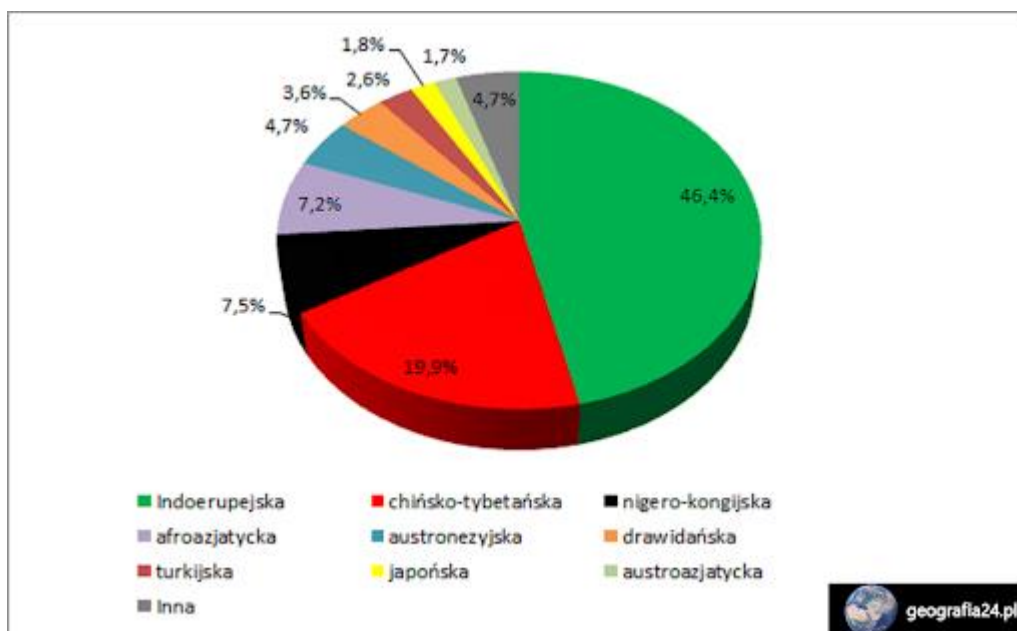
Altajska rodzina językowa obejmuje grupę turecką (z językiem tureckim, tatarskim, azerskim), mongolską, tungusko-mandżurską (z językiem tunguskim i mandżurskim), japońską i koreańską. Turecka grupa językowa obejmuje swym zasięgiem Turcję i kraje byłego Związku Radzieckiego, mongolska Mongolię, tungusko-mandżurska Syberię i północno-wschodnie Chiny, japońska Japonię i koreańska Koreę Północną i Południową. Austronezyjska rodzina językowa występuje na wyspach Oceanii, Indonezji, Madagaskarze. Rodzina nigero-kongijska występuje w krajach środkowej, wschodniej i południowej Afryki.

Języki klasyfikuje się także na:

- martwe - są to języki, które wyszły z użycia, np. łacina, starohebrajski, staroegipski, sumeryjski.
- żywe - są to języki współcześnie używane.

Główne języki świata (żywe)

Język	Ilość osób posługujących się danym językiem w mln
chiński	1200
hindi, urdu	380
angielski	370
hiszpański	360
arabski	210
bengalski	200
portugalski	200
rosyjski	160

Najważniejsze odłamy to:

- **Katolicyzm** (ponad 1 mld wyznawców) rozpowszechniony głównie w Europie Południowej i Środkowej oraz Ameryce Łacińskiej;
- **Protestantyzm** (ok. 400 mln wyznawców) – tą nazwą obejmuje się wszystkie kościoły ewangelickie powstałe po zapoczątkowanym w XVI w. ruchu religijnym – reformacji. Protestanci koncentrują się głównie w północno-zachodniej Europie, USA, Kanadzie, Australii, Nowej Zelandii i RPA;
- **Prawosławie** (ok. 240 mln wyznawców) powstało po schizmie w 1054 r. i oddzieleniu się kościoła bizantyjskiego od chrześcijaństwa zachodniego. Wyznawcy prawosławia dominują w Rosji, Ukrainie, Białorusi, Grecji, Bułgarii, Rumunii, Serbii, Macedonii oraz na Bliskim Wschodzie;
- **Anglikanizm** (ok. 74 mln wyznawców), kościół państwowy w Anglii, powstały w XVI w. na podstawie edyktu parlamentu (Akt Supremacji – 1534 r.) oraz działalności króla Henryka VIII. Działania te doprowadziły do uniezależnienia się od papieża. W anglikanizmie widoczne są teologiczne wpływy reformacji, głównie kalwinizmu.

Islam – druga wielka religia monoteistyczna założona w VII w. przez proroka Mahometa. W roku 622 Mahomet uciekł z Mekki do Medyny (hidżra), obawiając się prześladowań za głoszone poglądy. Datę tę uważa się za początek ery islamskiej i początek kalendarza muzułmańskiego: 1 rok A.H. (anno hidżra). Islam opiera się na wierze w jednego Boga – Allaha, objawiającego się prorokom, z których ostatnim i największym był Mahomet. Świętą księgą islamu jest spisany przez Mahometa Koran, zawierający przekazane mu przez Boga Objawienie. Praktyka życia religijnego muzułmanina opiera się na przestrzeganiu pięciu obowiązków, zwanych filarami wiary:

1. Publiczne wyznanie wiary w jednego Boga (szahada).
2. Obowiązkowa modlitwa pięć razy dziennie (salat).
3. Post w miesiącu ramadan (saum).
4. Płacenie jałmużny (zakat).
5. Pielgrzymka do Mekki, raz w życiu, w miarę możliwości (hadżdż).

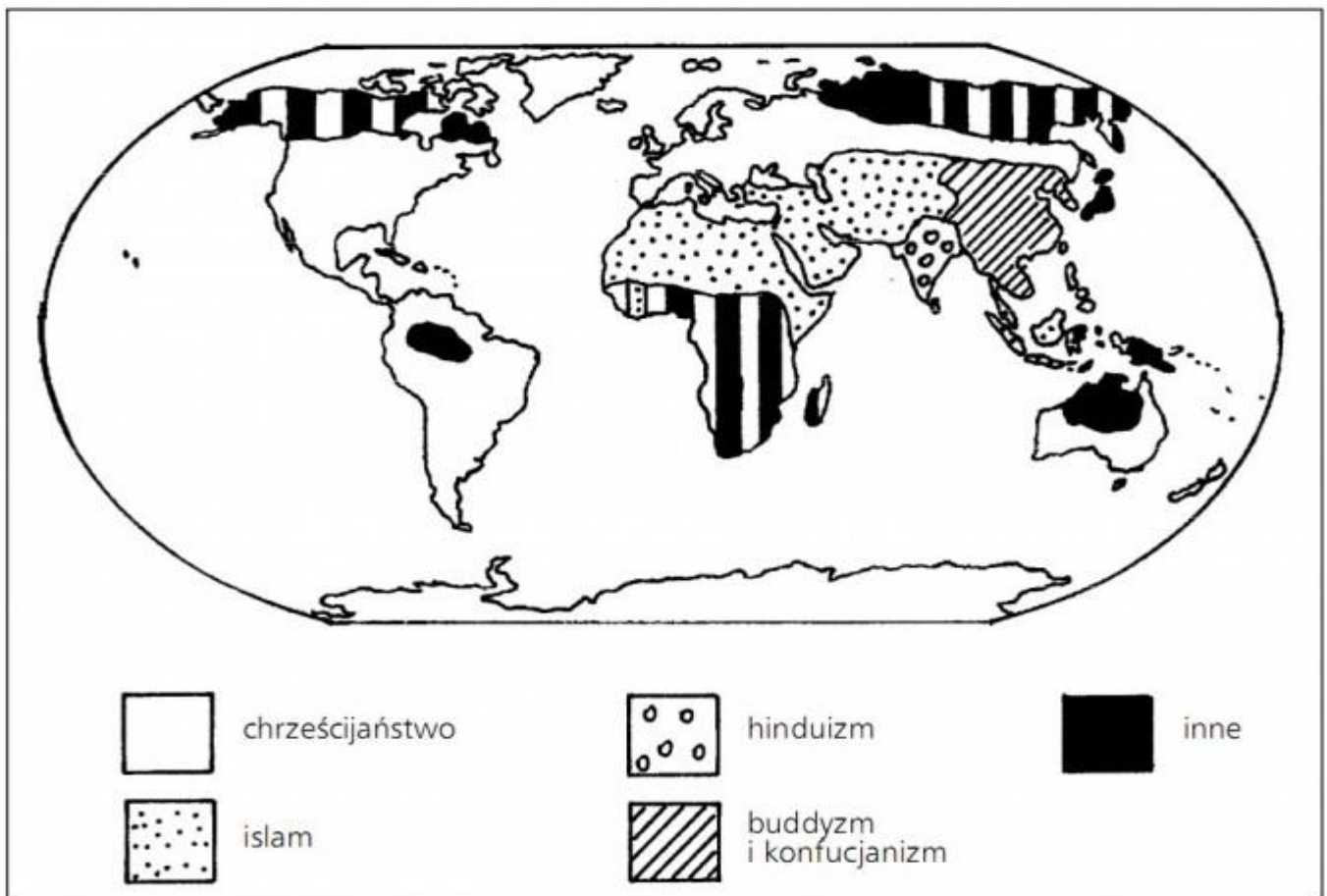
Zasady religii i kultury islamskiej ukształtowały się na bazie przepisów zawartych w Koranie oraz Sunnie (tradycji Proroka) obejmującej zbiór opowieści dotyczących jego postępowania oraz wypowiedzi na temat wiary i zachowania się muzułmanów. Na podstawie Koranu i Sunny powstało prawo muzułmańskie – szariat. Wyznawcy islamu dominują głównie w północnej Afryce, na Bliskim Wschodzie, w Azji Centralnej i Południowo-Wschodniej. Islam również nie ustrzegł się podziałów, dwa jego główne odłamy to sunnici ok. 90% wyznawców, i szyiciok. 10% (np. południowy Irak i Iran).

Hinduizm – religia politeistyczna rozwinięta w Indiach. Cechuje ją brak jednolitej doktryny religijnej. Spośród licznych początkowo bóstw obecnie najważniejsze są Wisznu i Siwa. Hinduizm zakłada, że trwanie świata opiera się na jego odnawianiu się w kolejno następujących cyklach. Człowiek w swoich kolejnych wcieleniach może stopniowo się doskonalić, aby uwolnić się od złych uczynków i uzyskać zbawienie. Liczba wyznawców sięga 790 mln i skupiają się głównie w Indiach.

Buddyzm – religia powstała w Indiach w V w. p.n.e. skąd rozpowszechniła się na tereny Azji Południowo-Wschodniej i Wschodniej. Jej założyciel to książę Siddartha Gautama, zwany Buddą (Przebudzony, Oświecony, zrezygnował z dostatniego życia i został wędrownym ascetą i mędrcem). Buddyzm jest z założenia systemem ateistycznym, gdyż uznaje, że bogowie nie mają żadnego znaczenia wobec samodzielnej drogi człowieka do doskonalenia się, wyzwolenia z cyklu kolejnych wcieleń (reinkarnacji) i osiągnięcia całkowitego spokoju, czyli stanu nirwany (wygaśnięcia wszelkich pragnień). Liczbę buddystów szacuje się obecnie na mniej więcej 354 mln.

Konfucjanizm – jest doktryną religijno-filozoficzną i etyczno-społeczną głoszoną przez Konfucjusza (551-479 p.n.e.) oraz jego uczniów. Jest religią bez naczelnego boga, zakłada natomiast, że wszystko co się dzieje musi być zgodne z „ładem nieba”, czyli najwyższą zasadą regulującą porządek i harmonię wszystkich zjawisk zachodzących w świecie. Konfucjanizm określa miejsce ludzi w hierarchii społecznej oraz zasady regulujące współżycie ludzi, wychowanie, doskonalenie osobowości i mentalności człowieka. Był on dominującą filozofią w feudalnych Chinach aż do XX w. Obecnie liczbę jego wyznawców szacuje się na mniej więcej 6 mln. Oprócz wymienionych głównych religii duża liczba wyznawców wyznaje także tzw. religie pierwotne. Skupiają się oni głównie w słabo rozwiniętych regionach Afryki, Azji oraz Amazonii czy Nowej Gwineji. Istnieją również religie i ruchy religijne łączące i modyfikujące różne elementy już istniejących religii (np. sikhizm w Indiach, bahaizm w Iranie).

Judaizm – najstarsza religia monoteistyczna, która dała początek chrześcijaństwu i islamowi. Początki jej sięgają Abrahama, który ok. 2000 roku p.n.e. wyruszył z Ur w Mezopotamii do Kanaan. Święta księga judaizmu to Tora (Pięcioksiąg Mojżeszowy, wg tradycji przekazany mu na górze Synaj), będąca najważniejszą częścią Starego Testamentu. Drugą ważną księgą jest Talmud będący rodzajem kodeksu prawnego i religijnego oraz komentarzem do Tory. Judaizm jest religią narodu żydowskiego, liczbę jego wyznawców szacuje się na mniej więcej 18 mln.

Główne religie świata

Oprócz wymienionych wyżej religii duże znaczenie mają również **religie plemienne** (ponad 100 mln wyznawców). Występują zwłaszcza w Afryce, Amazonii, na Nowej Gwinei oraz wśród rdzennej ludności Australii. Natomiast liczbę ateistów szacuje się na około 240 mln.

Religia jest podstawą każdej cywilizacji. Wpływa na wiele sfer życia ludności, kształtuje jej zachowania. Jej zakazy i nakazy oraz związane z religią tradycje i zwyczaje mogą wpływać na gospodarkę, relacje społeczne, sposób odżywiania oraz na zachowania demograficzne ludności (np.: ilość dzieci w rodzinie). Religia wpływa także na architekturę i sztukę. Niestety, różnice religijne często są też przyczyną konfliktów. Przykładami wpływu religii na życie człowieka mogą być:

- stosunek do metod planowania rodziny i związana z tym liczba dzieci w rodzinie,
- zwyczaje żywieniowe np. zakaz jedzenia wieprzowiny w islamie i judaizmie,
- monogamia lub poligamia,
- zalecenia dotyczące stroju,
- stosunek do ludzi wyznających inne religie.

Różnice występujące w poszczególnych religiach

Największe opisane przeze mnie religie powstały w różnych okresach historii,

bowiem buddyzm, judaizm i hinduizm pojawiły się przed narodzinami Chrystusa, natomiast chrześcijaństwo i islam to religie naszej ery, która została zapoczątkowana właśnie narodzinami Jezusa Chrystusa. Autorami tych wierzeń byli konkretni ludzie, którzy żyli w różnych krajach, na różnych kontynentach (jedynie hinduizm nie wyszczególnia konkretnego założyciela, gdyż był to odłam istniejącej już wcześniej, innej religii).

Wyznawcy poszczególnych religii modlą się i żyją zgodnie z własnymi, odrębnymi przepisami zawartymi w świętych księgach, których treść przekazywana jest wiernym przez różne osoby duchowne. Duże liczby wyznawców opanowały dziś zupełnie inne zakątki świata, budując różnorakie miejsca kultu (świątynie).

Przepisy i nakazy religijne większości wyznań nakazują swym członkom szerzenie wiary, nawet orężnie (tzn. wojnę z niewiernymi, czyli wyznawcami innych religii). Jedynie chrześcijaństwo zabrania takich praktyk, a co więcej nakazuje chrześcijanom miłość swych nieprzyjaciół (miłość bliźniego).

Podobieństwa wymienionych wyznań

Wszystkie opisane przeze mnie wyznania mają charakter monoteistyczny, czyli głoszą wiarę w jednego Boga, który niekiedy występuje pod kilkoma postaciami lub wcieleniami. Cześć Bogu oddawana jest w przepięknych miejscach kultu (świątynie), gdzie odprawia się uroczyste obrzędy i nabożeństwa. Każde wyznanie (z wyjątkiem buddyzmu, gdyż tutaj jest wiele takich miejsc) posiada główne miejsce (miasto) kultu, a judaizm i chrześcijaństwo za takie właśnie miasto uważają Jerozolimę.

Prawdy wiary i przepisy życia wiernych zapisane są w tzw. świętych księgach, których wyjaśnianiem zajmują się specjalnie do tego celu wyznaczone osoby. Przewodnicy religijni oraz osoby duchowne zanoszą też w imieniu wierzących modły do ich bogów.

Każde wyznanie zrzesza miliony wiernych, żyjących w wybranych krajach świata.

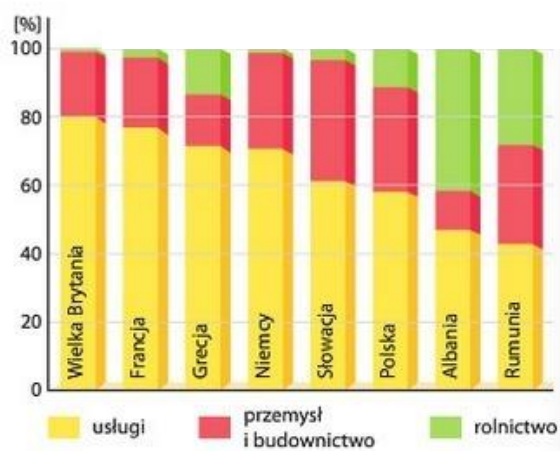
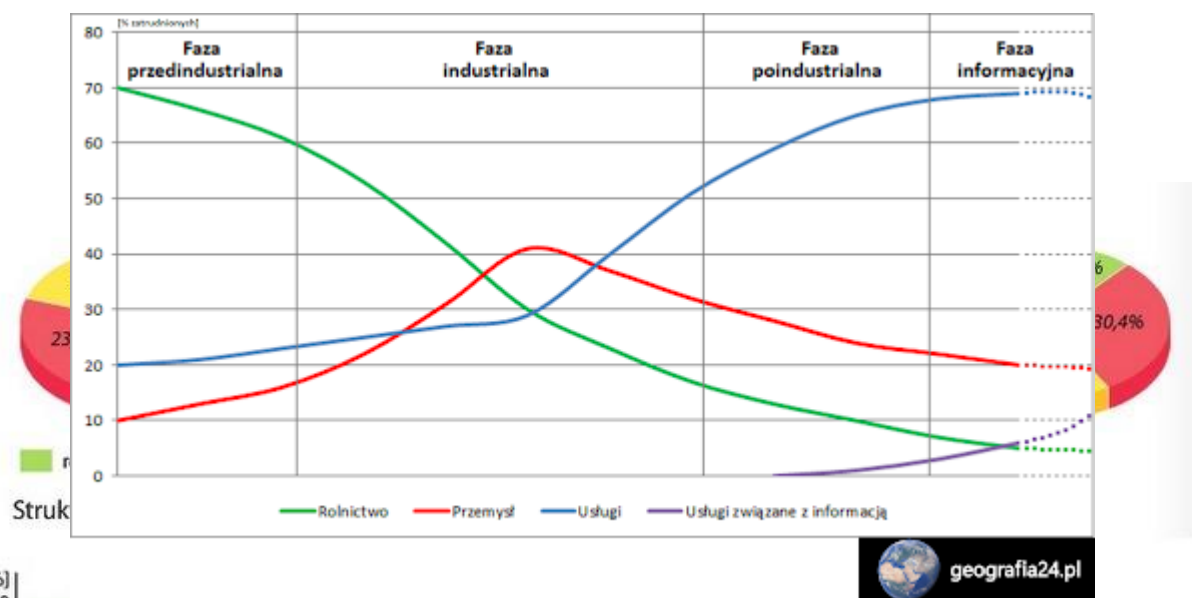
Struktura zawodowa ludności

Podstawowym źródłem utrzymania ludności oraz czynnikiem wzrostu jej zamożności jest praca zarobkowa. Jednak w zależności od poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego danego kraju może ona nie zapewnić miejsca pracy ludziom w wieku produkcyjnym. Część ludzi nie znajduje zatrudnienia i tworzy grupę społeczną ludzi bezrobotnych. Ze względu na źródło utrzymania demografowie dzielą ludność na aktywną (czynną) zawodowo, która wykonuje pracę zawodową i bierną zawodowo, która posiada inne źródła utrzymania, w tym niezarobkowe. Do niej zaliczają się: dzieci, młodzież, renciści, emeryci i stypendyści. Kraje o niskim Produkcie Narodowym Brutto (PKB) odznaczają się wysokim odsetkiem osób w wieku produkcyjnym, a mniejszą liczbą zatrudnionych, przy bardzo dużym wskaźniku pracujących w rolnictwie, a bardzo małym w przemyśle. Natomiast w krajach wysoko rozwiniętych obserwuje się zjawisko odwrotne. W tych krajach następuje spadek ludności zatrudnionej w przemyśle, przy wzroście zatrudnienia w usługach.

Poszczególne	sektory	gospodarki	obejmują:
-I sektor-	rolnictwo, leśnictwo,	rybactwo i	rybołówstwo
-II sektor-	przemysł wydobywczy,	przetwórczy i	budownictwo
-III sektor-	usługi: transport, handel, gospodarkę komunalną, oświatę, służbę zdrowia, kulturę, bankowość, turystykę i inną działalność nieprodukcyjną.		

Rozwój społeczno-gospodarczy poszczególnych krajów można podzielić na 3 etapy: przedindustrialny, industrialny i postindustrialny.

Na pierwszym etapie rozwoju głównym źródłem zatrudnienia ludności jest rolnictwo. Na drugim coraz większą rolę w zatrudnieniu zaczyna odgrywać przemysł i związane z nim działy gospodarki. Na tym etapie najwięcej ludzi pracuje, zatem w zawodach pozarolniczych, zwłaszcza w przemyśle i budownictwie. Trzeci etap rozwoju społeczno-gospodarczego charakteryzuje się zahamowaniem tempa rozwoju zatrudnienia w przemyśle, a dynamicznym rozwojem zatrudnienia w usługach: w nauce, technice, oświacie, bankowości, ubezpieczeniach, sądownictwie i innych. Wskaźnikiem ekonomicznym rozwoju społeczno-gospodarczego każdego kraju jest procent zatrudnienia ludności w zawodach pozarolniczych

Struktura zatrudnienia w Polsce na tle wybranych krajów europejskich w 2014 r.